

Toespraak Dodenherdenking

4 mei 2017 Landsmeer

Welkom bij deze herdenking. Vandaag ga ik u een verhaal vertellen over Annemieke.

Het is 1941. Annemieke woont in Malang, Nederlands-Indië. Haar ouders reisden jaren eerder als pas getrouwd stel jaren per boot naar Indië. Batavia is het beloofde land; ze gaan een glorieuze toekomst tegemoet. Annemieke's vader heeft een goede functie bij Philips in Jakarta. Ze wonen in een prachtig groot huis, in een heerlijk klimaat en genieten aanzien bij de lokale bevolking. Ze krijgen al snel 3 kinderen. Annemieke is de oudste dochter. Haar moeder is verpleegster en zorgt voor de kinderen, samen met de babu en de kokkie die ze in dienst hebben. Nederlands Indië is voor de expats bijna een paradijs te noemen. Het leven is goed.

Het jaar 1942 verandert het leven van het gezin voorgoed. Japanse troepen landen op verschillende delen van Nederlands-Indië en de Nederlandse kolonie wordt door de Japanners ingenomen. De Tweede Wereldoorlog heeft ook Annemieke's gezin bereikt. Niet lang na de invasie worden de Europeanen krijgsgevangen genomen en in kampen gestopt, eerst burgerkampen en later onder het gezag van de Jappen, zoals ze werden genoemd. De dan 3 jaar oude Annemieke wordt met haar moeder, broertje en zusje afgevoerd naar het Tjideng-kamp. Ze worden aan hun lot overgelaten in wat later één van het meest gruwelijke kampen op Batavia zal blijken. Er volgen vreselijke jaren. De bewoners van het kamp moeten al hun bezittingen afstaan aan de wrede bezetters. Twee keer per dag moeten ze aantreden voor het appel om geteld te worden. Ze moeten uit respect voor de Jappen lang voorovergebogen stilstaan in de hete zon. Soms langer dan nodig; voor straf. Verzwakt door de honger en de erbarmelijke omstandigheden wordt overleven in het kamp na verloop van tijd voor vele kampbewoners een steeds

grotere opgave.

Ook voor Annemieke's moeder is het kamp zwaar. Haar kleine kinderen zijn nu geheel afhankelijk van haar. Er is steeds minder eten en in de loop der jaren worden steeds meer mensen in een steeds kleinere ruimte gepropt. Echt goed voor hen zorgen lukt niet in het kamp.

Annemieke's vader zit in een ander kamp, een mannenkamp. Het lukt hem een enkele keer om zijn echtgenote stiekem te bezoeken.

Locatie: een kast die aan de rand van het vrouwenkamp staat. Tijdens zo'n geheime ontmoeting moet Annemieke op de uitkijk staan. Ze moet in de omgeving van de kast lief gaan spelen en als de Jap er aan komt waarschuwen door te gaan zingen.

Ze is dan 5 jaar oud.

In 1945 wordt Batavia bevrijdt en keert Annemieke met haar familie per boot terug naar Amsterdam.

Annemieke gaat studeren, trouwt in 1962 en krijgt zelf 3 dochters. Zij ervaren in hun vroege jeugd al dat hun moeder de oorlog met zich meedraagt, in de manier waarop zij omgaat met eten, dat ze niets weg kan gooien, dat ze iedereen bij elkaar wil houden, maar eigenlijk niet weet hoe. Een auto van Japanse makelij wordt niet gekocht.

Thuis in het gezin blijft de oorlog onbesproken .... tot decennia later. Dan brengt Annemieke de moed op om haar verhaal te vertellen. Ze reist ook af naar Japan om met Japanse studenten haar ervaringen uit de oorlog te delen; verhalen die niet terug te vinden zijn in Japanse geschiedenisboeken. Elk jaar zijn 5 mei en 15 augustus belangrijke data. Data waarop we allemaal herinneren, herdenken.

Annemieke zou mijn moeder kunnen zijn. Ze zou ook zomaar uw moeder of oma kunnen zijn. Ze zou ook een joods meisje of homofiele jongen kunnen zijn, die de oorlog in Europa meemaken.

Op 4 mei herdenken we de slachtoffers van oorlogen. De overledenen, maar onze gedachten gaan ook uit naar de

overlevenden en de nabestaanden. We denken ook aan de veteranen. Ik ben bijzonder blij dat jullie er bij zijn vandaag.

Allen kunnen over hun ervaringen in de oorlog vertellen; navertellen en doorvertellen. Het besef bijbrengen dat oorlog koste wat het kost voorkomen moet worden. Dat daarvoor tolerantie, begrip, respect, communicatie en moed nodig is. Dat we ons daarvoor dagelijks moeten inzetten. Dat besef immers relativeert.

U of uw familie kent ook vast verhalen, of uw buurman of buurvrouw. Iemand die u kent van het werk of de sportvereniging. Laten we die verhalen met elkaar delen, zoals ik vandaag ook een verhaal met u gedeeld heb. Zullen we die verhalen elk jaar met elkaar delen? Zo geven we de vrijheid door aan elkaar en aan volgende generaties; de vrijheid die we morgen vieren.